

Effektivisering och ny teknik

– hur få vi verklig miljönytta utan rekyleffekter?

- Det finns inget exempel på att effektivisering leder till mindre miljöpåverkan. Utsläppen har ökat per person och antalet personer har ökat. Vi använder bara mer och mer hela tiden, inledde Mikael Malmaeus, forskare på IVL.

Rekyleffekten innebär att användningen går ner men slår sedan tillbaka. Till exempel så blir bilarna mer bränslesnåla men då kör vi längre, köper mer kläder, en till bil eller unnar oss en flygresor. Nya innovationer gör inte att vi slutar använda andra.

- Varför låter vi detta ske? Jo, i ett samhälle som bygger på tillväxt är det positivt att producera och konsumera mer.

Vad kan vi göra åt det? Teknikförändring (energisnål tvättmaskin), vardagsliv (tvättstuga), personligt beteende (tvätta mer sällan, lägre temp) och andra synsätt (normer om renhet). Det senaste är mest utzoomat, visar på helheten/systemsyn. Ställ de bakomliggande frågorna varför, inte bara hur. Suboptimering och stuprörstänk hindrar oss från att zooma ut och se helheten.

- Vi tycker att det är skönt när någon annan, t ex en ingenjör, ska göra förändringen.

Effektivisering måste ske med förnuft, inom tydligt satta ramar som planetära gränser eller koldioxidbudgetar. Den s k "doughnut-ekonomin" innebär att vi ska hålla oss "inom munken", dvs under ett tak men över en viss miniminivå.

- Är det nyttigt att vi jobbar mer? Kanske skulle 15 timmar per vecka räcka, funderade författaren Christer Sanne.

Panelen var överens om att basinkomst är en krånglig och opraktisk väg. Arbetstidsförkortning är en bättre och enklare väg som är mer accepterad. Jobbar vi mindre producerar vi mindre. Producerar vi mindre så konsumerar vi mindre.

Begreppen efficiency <-> sufficiency, effektivitet <-> tillräcklighet diskuterades flitigt under kvällen. Åsa Callmer, som forskar på KTH ställde frågan: Vad är tillräcklig standard för ett gott liv? Att driva frågan om att resa och konsumera mindre är varken bekvämt eller roligt. Det är nära på politiskt självmord.

- Den växande kakan och att alla ska få mer bygger på en felaktig bild. Vissa måste avstå konsumtion eller makt, sa Pernilla Hagbert, forskare på KTH. Fördelningspolitik och basbehov som t ex bostad åt alla är viktiga parametrar.

Boktips:

- Vad ska vi ha samhället till? Birger Schlaug
- Hur kan vi leva hållbart år 2030? Se Naturvårdsverkets webb
- Keynes barnbarn, Christer Sanne
- Roland Paulsen om arbetstidsförkortning
- Framtidsscenarier bortom BNP